

Factors Affecting Student Dropout and the Development of the Students Support System for Undergraduate Students in the Faculty of Law, Rajabhat Mahasarakham University

Chartchawan Leerodanawutikun

Rajabhat Maha Sarakham University

E-mail: chartchawan.le@rmu.ac.th

Suthida Phiukhao

Rajabhat Maha Sarakham University

E-mail: suthida.ph@rmu.ac.th

Kansine Tipmontien

Rajabhat Mahasarakham University

E-mail: kansinee.ti@rmu.ac.th

Saowanee Sriwicha

Rajabhat Mahasarakham University

E-mail: saowanee.sr@rmu.ac.th

Received	Reviewed	Revised	Accepted
16/05/2026	20/05/2026	22/05/2026	25/05/2026

Abstract

Background and Aims: Student dropout represents a structural challenge in regional higher education institutions, where students frequently encounter complex socioeconomic constraints that impede degree completion. At the Faculty of Law, Rajabhat Mahasarakham University, dropout rates have reached a level of concern, with 346 students (36.65%) having left the program, underscoring an urgent need for systematic investigation and evidence-based intervention. This study aimed to (1) examine the factors influencing undergraduate student dropout, (2) explore appropriate student support approaches, and (3) develop an integrated student support system to reduce dropout rates.

Methodology: A mixed-methods research design using a sequential explanatory approach was employed. Quantitative data were collected from 168 undergraduate

students using a five-point Likert-scale questionnaire and analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis. Qualitative data were obtained through in-depth interviews with 40 key informants and focus group discussions with 6 stakeholders, and analyzed using content analysis. The developed system was subsequently evaluated by 3 subject-matter experts through focus group discussion.

Results: Three factors significantly predicted student dropout: economic factors ($\beta = .382, p < .001$), learner-related factors ($\beta = .298, p < .001$), and institutional factors ($\beta = .189, p = .008$). The regression model explained 45.5% of the variance in dropout behavior ($Adjusted R^2 = .455, F_{4,163} = 35.42, p < .001$). Qualitative findings revealed that the current support system operates reactively, with insufficient proactive monitoring and discontinuous academic advising, particularly during the second and third academic years, which were identified as the critical period for dropout. Based on the integration of findings, an integrated student support system was developed, comprising four components: risk screening, proactive counseling, individualized learning support, and continuous monitoring. Expert evaluation indicated strong feasibility and appropriateness for institutional implementation.

Conclusion: Student dropout is a multidimensional phenomenon arising from the interaction of economic, individual, and institutional factors. The economic factor exerted the greatest influence, followed by learner-related and institutional factors, with both operating in a reinforcing rather than independent manner. Addressing dropout effectively requires a proactive, data-driven, and integrated support system grounded in institutional context. The findings offer practical and policy-relevant implications for higher education institutions with similar socioeconomic profiles seeking to strengthen student retention and support mechanisms.

Keywords: student dropout; student support system; student retention

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันและการพัฒนาระบบการดูแลนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ชัชวาลย์ สิริจนวฤณกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อีเมล: chartchawan.le@rmu.ac.th

สุธิดา ผิวขาว

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อีเมล: suthida.ph@rmu.ac.th

กานต์สินี ทิพย์มณฑิยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อีเมล: kansinee.ti@rmu.ac.th

เสาวนีย์ ศรีวิชา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อีเมล: saowanee.sr@rmu.ac.th

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การออกกลางคันของนักศึกษาเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความยั่งยืนของระบบอุดมศึกษาในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะในสถาบันที่รองรับนักศึกษาซึ่งเผชิญข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่ามียกเลิกเรียนออกกลางคันรวม 346 คน คิดเป็นร้อยละ 36.65 สะท้อนความจำเป็นเร่งด่วนในการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงลึกและพัฒนากรอบการดูแลที่อิงหลักฐานเชิงประจักษ์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคัน (2) สังเคราะห์แนวทางการดูแลนักศึกษาที่เหมาะสม และ (3) พัฒนาระบบการดูแลนักศึกษาเชิงบูรณาการเพื่อลดอัตราการออกกลางคัน

ระเบียบวิธีการวิจัย: การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) รูปแบบ Sequential Explanatory Design ข้อมูลเชิงปริมาณเก็บรวบรวมจากนักศึกษา 168 คน ด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล 40 คน และการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 6 คน วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นนำระบบที่พัฒนาขึ้นผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

ผลการวิจัย: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีสามปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ($\beta = .382, p < .001$) ปัจจัยด้านผู้เรียน ($\beta = .298, p < .001$) และปัจจัยด้านสถาบัน ($\beta = .189, p = .008$) โดยแบบจำลองอธิบายความแปรปรวนของการออกกลางคันได้ร้อยละ 45.5 ($Adjusted R^2 = .455, F_{4,163} = 35.42, p < .001$) ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพพบว่าระบบการดูแลนักศึกษาในปัจจุบันมีลักษณะเชิงรับ ขาดกลไกการติดตามเชิงรุกและการให้คำปรึกษาที่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงชั้นปีที่ 2 และ 3 ซึ่งเป็นช่วงวิกฤตของการออกกลางคัน จากการบูรณาการผลการวิจัยทั้งสองส่วน ได้พัฒนาระบบการดูแลนักศึกษาเชิงบูรณาการ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การคัดกรองกลุ่มเสี่ยง การให้คำปรึกษาเชิงรุก การสนับสนุนการเรียนรู้รายบุคคล และการติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในระดับมากถึงมากที่สุด

สรุปผล: การออกกลางคันของนักศึกษาเป็นปรากฏการณ์หลายมิติที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ผู้เรียน และสถาบัน โดยปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลสูงสุดและทำงานในลักษณะเสริมกับปัจจัยด้านวิชาการ มิใช่เป็นอิสระจากกัน การแก้ปัญหการออกกลางคันอย่างได้ผลจึงต้องอาศัยระบบการดูแลนักศึกษาที่มีลักษณะเชิงรุก บูรณาการ และขับเคลื่อนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สอดคล้องกับบริบทของสถาบัน ผลการวิจัยนี้มีนัยสำคัญทั้งเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันในการพัฒนาการคงอยู่ของนักศึกษา

คำสำคัญ: การออกกลางคัน; ระบบการดูแลนักศึกษา; การคงอยู่ของนักศึกษา

บทนำ

การออกกลางคันของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบการศึกษาในหลายมิติ ทั้งในแง่คุณภาพบัณฑิต ความคุ้มค่าของทรัพยากรสถาบัน และการพัฒนากำลังคนในระยะยาว โดยเฉพาะในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีพันธกิจหลักในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชากรในระดับภูมิภาค ปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงมิใช่เพียงการตัดสินใจส่วนบุคคล หากแต่สะท้อนข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่ครอบคลุมทั้งด้านความพร้อมของผู้เรียน ภาระทางเศรษฐกิจ และประสิทธิภาพของระบบสนับสนุนทางการศึกษา (Bean & Metzner, 1985; Tinto, 1993)

ในเชิงทฤษฎี การศึกษาปรากฏการณ์การออกกลางคันได้รับการอธิบายผ่านกรอบแนวคิดหลายแนวทาง Tinto (1993) เสนอแบบจำลองการบูรณาการของนักศึกษา (Student Integration Model) โดยชี้ว่าการคงอยู่ในระบบการศึกษาขึ้นอยู่กับระดับการมีส่วนร่วมทั้งด้านวิชาการและสังคม หากนักศึกษาไม่สามารถสร้างความผูกพันกับสถาบันได้อย่างเพียงพอ ย่อมมีแนวโน้มที่จะถอนตัวออกจากระบบ ในทิศทางเดียวกัน Bean และ Metzner (1985) เน้นย้ำบทบาทของปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและภาระส่วนบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลาออกในกลุ่มนักศึกษาที่มี

ข้อจำกัดด้านทรัพยากร นอกจากนี้ Astin (1999) ยังเสนอทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักศึกษา (Student Involvement Theory) โดยพบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการและกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จทางการศึกษาและการคงอยู่ในสถาบัน

สำหรับบริบทของประเทศไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมทบพทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับภูมิภาค อย่างไรก็ตาม นักศึกษาจำนวนหนึ่งยังคงเผชิญกับข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ครัวเรือนต่ำ ภาระค่าครองชีพ และความจำเป็นต้องประกอบอาชีพควบคู่กับการศึกษา อันส่งผลต่อความต่อเนื่องในการเรียนและเพิ่มความเสี่ยงต่อการออกกลางคัน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) โดยเฉพาะคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่พบอัตราการออกกลางคันในระดับที่น่ากังวลและสมควรได้รับการวิเคราะห์เชิงลึก

แม้ว่างานวิจัยที่ผ่านมาจะศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันในหลายบริบท แต่ยังพบข้อจำกัดในด้านการบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาระบบการดูแลนักศึกษาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยเฉพาะในบริบทของคณะนิติศาสตร์ ซึ่งลักษณะการเรียนการสอนมีความเฉพาะทางและต้องอาศัยทักษะการวิเคราะห์กฎหมายในระดับสูง ช่องว่างทางความรู้ดังกล่าวจึงนำไปสู่การวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมุ่งวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันในมิติที่ครอบคลุม ทั้งด้านผู้เรียน เศรษฐกิจ สถาบัน และบริบทครอบครัว พร้อมสังเคราะห์แนวทางและพัฒนาระบบการดูแลนักศึกษาเชิงบูรณาการ เพื่อเสนอแนวปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน ทั้งนี้การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยไม่ครอบคลุมนักศึกษาภาค กศ.บป. และไม่รวมการติดตามผลการนาระบบไปใช้จริงในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาแนวทางและกลไกการดูแลนักศึกษาที่เหมาะสมในการลดความเสี่ยงต่อการออกกลางคันในบริบทของคณะนิติศาสตร์
3. เพื่อพัฒนาระบบการดูแลนักศึกษาเชิงบูรณาการที่สามารถนำไปใช้ในการลดอัตราการออกกลางคันและส่งเสริมการคงอยู่ของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านสถาบัน และปัจจัยด้านครอบครัวและสังคม มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการออกกลางคันสูงกว่าปัจจัยด้านอื่น เมื่อวิเคราะห์ด้วยการถดถอยพหุคูณโดยควบคุมตัวแปรอิสระทั้งหมดในแบบจำลองร่วมกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

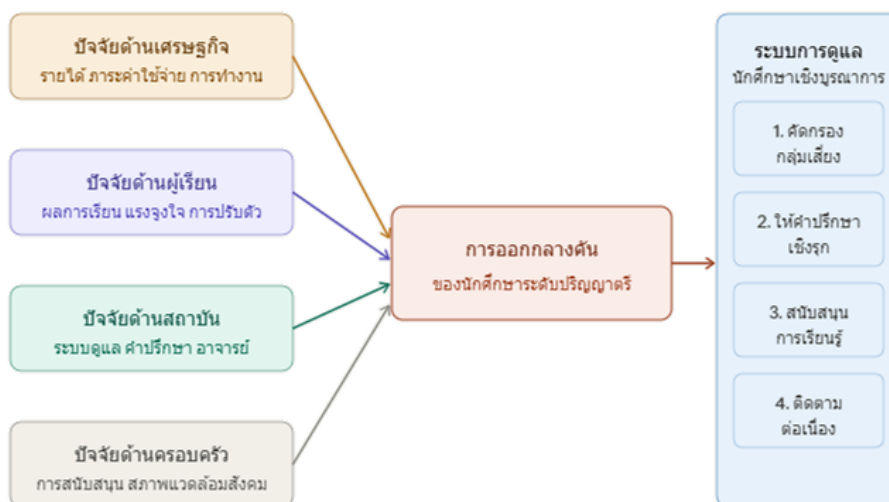
การวิจัยครั้งนี้พัฒนากรอบแนวคิดโดยบูรณาการทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องสามกลุ่ม ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยการออกกลางคัน แนวคิดเกี่ยวกับการคงอยู่ของนักศึกษา และแนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลนักศึกษา

กลุ่มแรก แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยการออกกลางคัน ได้แก่ Student Integration Model ของ Tinto (1993) ที่อธิบายว่าการคงอยู่ในระบบการศึกษาขึ้นอยู่กับบูรณาการทั้งด้านวิชาการและสังคม และ Nontraditional Student Attrition Model ของ Bean และ Metzner (1985) ที่เน้นบทบาทของปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและภาระส่วนบุคคล กรอบแนวคิดทั้งสองนำมาสู่การกำหนดตัวแปรอิสระ 4 มิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสถาบัน และปัจจัยด้านครอบครัวและสังคม

กลุ่มที่สอง แนวคิดเกี่ยวกับการคงอยู่ของนักศึกษา ได้แก่ Student Involvement Theory ของ Astin (1999) ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการคงอยู่ และ Self-Determination Theory ของ Deci และ Ryan (1985) ที่อธิบายว่าแรงจูงใจภายในเกิดจากการตอบสนองความต้องการพื้นฐานด้าน Competence, Autonomy และ Relatedness ซึ่งหากขาดการตอบสนองย่อมนำไปสู่การถอนตัวออกจากระบบการเรียนรู้

กลุ่มที่สาม แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลนักศึกษา ได้แก่ แนวคิด Integrated Student Support Systems ของ Kuh et al. (2008) ที่เน้นการพัฒนากระบวนสนับสนุนแบบบูรณาการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล และแนวคิดการดูแลเชิงรุก (Proactive Support) ของวาสนา พันธุ์ฤทธิ์ (2562) ที่เสนอให้เปลี่ยนจากการเฝ้าระวังไปสู่การป้องกันที่ออกแบบล่วงหน้า แนวคิดทั้งสองเป็นฐานในการพัฒนาระบบการดูแลนักศึกษา 4 องค์ประกอบในการวิจัยครั้งนี้

ตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ คือ การออกกลางคันของนักศึกษา ซึ่งวัดจากระดับความเสี่ยงและการตัดสินใจหยุดการศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยตามทฤษฎีของ Tinto (1993), Bean & Metzner (1985), Astin (1999), Deci & Ryan (1985) และ Kuh et al. (2008)

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ในรูปแบบ Sequential Explanatory Design โดยดำเนินการในสองระยะตามลำดับ กล่าวคือ ระยะแรกเป็นการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา จากนั้นจึงดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในระยะที่สอง เพื่ออธิบายและขยายความผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณในเชิงบริบท รูปแบบดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มความลึกและความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย (Creswell & Plano Clark, 2018)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยประกอบด้วยนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 – 4 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 593 คน รวมถึงผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลนักศึกษา (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2567)

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 3 – 4 ซึ่งเป็นช่วงชั้นปีที่มีความเสี่ยงต่อการออกกลางคันสูงที่สุดตามข้อมูลสถาบัน จำนวน 168 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนชั้นปี เกณฑ์การคัดเลือกกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามต้องเป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนในปีการศึกษา 2567 และมีสถานะเสี่ยงต่อการออก

กลางคันตามเกณฑ์ของสำนักทะเบียน ได้แก่ มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 หรือมีประวัติขาดการลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ผ่านมา

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยสองกลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 40 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา เจ้าหน้าที่แนะแนว และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 คัดเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามบทบาทและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรง และ (2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการประเมินระบบที่พัฒนาขึ้น จำนวน 3 คน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลนักศึกษาและการบริหารการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1) แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันใน 4 มิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสถาบัน และด้านครอบครัวและสังคม และข้อเสนอแนะปลายเปิด เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึงระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึงระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึงระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึงระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึงระดับน้อยที่สุด

2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Guide) พัฒนาขึ้นเพื่อสำรวจสภาพปัญหาและบริบทการออกกลางคันในเชิงลึก ครอบคลุมประเด็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคัน ช่องว่างของระบบการดูแลนักศึกษาในปัจจุบัน และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของคณะ

3) แนวคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guide) ใช้ใน 2 วาระ ได้แก่ วาระพัฒนาร่างระบบการดูแลนักศึกษา และวาระประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบที่พัฒนาขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือวิจัยทุกชนิดผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (สิน พันธ์พิณิจ, 2563) ภายหลังการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.87 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในปีการศึกษา 2567 แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามทั้งในรูปแบบกระดาษและแบบออนไลน์กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการตอบให้ครบถ้วนก่อนการเก็บข้อมูลทุกครั้ง

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 40 คน ใช้แนวคำถามกึ่งโครงสร้าง บันทึกเสียงโดยได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล และถอดความเพื่อวิเคราะห์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนาระบบ จัดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลนักศึกษา จำนวน 6 คน โดยใช้ผลจากขั้นตอนที่ 1 และ 2 เป็นฐานในการออกแบบร่างระบบการดูแลนักศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การสนทนากลุ่มเพื่อประเมินระบบ จัดขึ้นกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง และปรับปรุงระบบให้มีความสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและระดับความคิดเห็น และสถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อการออกกลางคัน โดยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการถดถอย ได้แก่ ความเป็นเส้นตรง ความเป็นอิสระของค่าคลาดเคลื่อน และการไม่มีภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ด้วยค่า VIF ก่อนดำเนินการวิเคราะห์ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561)

ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผ่านกระบวนการถอดความ การจัดหมวดหมู่ (Coding) การระบุประเด็นหลัก (Theme) และการตีความในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง หลายวิธีการ และหลายบุคคล (ชาย โพธิ์สีดา, 2559)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสามประการ โดยเริ่มจากผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคัน ตามด้วยผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพที่อธิบายสภาพปัญหาและแนวทางการดูแลนักศึกษาในเชิงบริบท และปิดด้วยผลการพัฒนาและประเมินระบบ

การดูแลนักศึกษาเชิงบูรณาการที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งสองส่วน การนำเสนอในลักษณะนี้สะท้อนลักษณะเฉพาะของการวิจัยแบบ Sequential Explanatory Design ที่ผลจากแต่ละระยะต่างเป็นฐานให้กับระยะถัดไป

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ($n = 168$) พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20 - 22 ปี มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPAX) ระดับปานกลาง และมาจากครอบครัวที่มีรายได้อยู่ในช่วง 5,000 - 15,000 บาทต่อเดือน โดยนักศึกษาจำนวนมากรายงานว่ามีการทำงานนอกเวลาเรียนควบคู่กับการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคัน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$, $SD = 0.62$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.12$, $SD = 0.58$) รองลงมาคือปัจจัยด้านผู้เรียน ($\bar{x} = 3.91$, $SD = 0.61$) และปัจจัยด้านสถาบัน ($\bar{x} = 3.67$, $SD = 0.70$) ตามลำดับ ขณะที่ปัจจัยด้านครอบครัวและสังคมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.45$, $SD = 0.74$)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อการออกกลางคัน พบว่าแบบจำลองมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F_{4,163} = 35.42$, $p < .001$) โดยตัวแปรทั้งสามสามารถรวมอธิบายความแปรปรวนของการออกกลางคันได้ร้อยละ 45.5 (Adjusted $R^2 = .455$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา

ตัวแปร	B	SE	β	t	p
ค่าคงที่	0.842	0.215	—	3.916	< .001
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (x_1)	0.351	0.071	.382	4.944	< .001
ปัจจัยด้านผู้เรียน (x_2)	0.286	0.068	.298	4.206	< .001
ปัจจัยด้านสถาบัน (x_3)	0.173	0.065	.189	2.662	.008
ปัจจัยด้านครอบครัวและสังคม (x_4)	0.089	0.072	.091	1.236	.218

หมายเหตุ. Adjusted $R^2 = .455$; $F_{4,163} = 35.42$, $p < .001$

จากตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีสามปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ($\beta = .382$, $p < .001$) มีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือปัจจัยด้านผู้เรียน ($\beta = .298$, $p < .001$) และปัจจัยด้านสถาบัน ($\beta = .189$, $p = .008$) ตามลำดับ ขณะที่ปัจจัย

ด้านครอบครัวและสังคมไม่พบอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .091, p = .218$) สามารถเขียนแบบจำลองสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.842 + 0.351x_1 + 0.286x_2 + 0.173x_3$$

2. ผลการศึกษาแนวทางการดูแลนักศึกษาเพื่อลดการออกกลางคัน

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล 40 คน พบประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ระบบการดูแลนักศึกษาในปัจจุบันยังมีลักษณะเชิงรับ (Reactive) โดยผู้บริหารท่านหนึ่งให้ข้อมูลว่า "ระบบอาจารย์ที่ปรึกษามีอยู่แต่ยังขาดความต่อเนื่อง อาจารย์ส่วนใหญ่จะรับรู้ปัญหาที่ต่อเมื่อนักศึกษาเริ่มขาดเรียนสะสมแล้ว ทำให้การช่วยเหลือล่าช้าและไม่ทันสถานการณ์" (ผู้ให้ข้อมูล A1) สอดคล้องกับมุมมองของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ระบุว่าไม่มีเครื่องมือกลางในการติดตามพฤติกรรมเสี่ยงของนักศึกษาอย่างเป็นระบบ

2. ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจส่งผลต่อเนื่องไปยังแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษาที่สัมภาษณ์รายหนึ่งให้ข้อมูลว่า "ต้องทำงานหลังเลิกเรียนทุกวัน พอถึงเวลาเรียนก็เหนื่อยมากจนตั้งใจเรียนไม่ได้ เกรดก็ตก พอเกรดตกก็ยิ่งท้อ" (ผู้ให้ข้อมูล S3) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและวิชาการมีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด

3. การให้คำปรึกษาและการสนับสนุนเชิงวิชาการยังไม่ตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล นักศึกษาส่วนใหญ่รายงานว่าไม่ทราบว่า จะขอรับความช่วยเหลือจากใคร และไม่มั่นใจว่าอาจารย์ที่ปรึกษาจะมีเวลาให้คำปรึกษาได้จริง

แนวทางที่ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มเห็นพ้องกันคือ ควรพัฒนาระบบดูแลนักศึกษาที่มีลักษณะเชิงรุก (Proactive) สามารถระบุ นักศึกษากลุ่มเสี่ยงได้ตั้งแต่ต้นภาคการศึกษา มีกลไกการให้คำปรึกษาที่ต่อเนื่อง และมีมาตรการสนับสนุนด้านการเงินและวิชาการที่เป็นรูปธรรม

3. ผลการพัฒนาระบบการดูแลนักศึกษาเชิงบูรณาการ

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยทั้งสองส่วนและผ่านกระบวนการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบการดูแลนักศึกษาเชิงบูรณาการที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ระบบคัดกรองนักศึกษากลุ่มเสี่ยง (Risk Screening System) ใช้ข้อมูลจากระบบทะเบียน ได้แก่ ผลการเรียน อัตราการเข้าชั้นเรียน และประวัติการลงทะเบียน ร่วมกับผลการสำรวจสภาพเศรษฐกิจ เพื่อจำแนกนักศึกษากลุ่มเสี่ยงเป็น 3 ระดับ ได้แก่ เสี่ยงต่ำ เสี่ยงปานกลาง และเสี่ยงสูง ตั้งแต่ต้นภาคการศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 ระบบให้คำปรึกษาเชิงรุก (Proactive Counseling System) กำหนดให้อาจารย์ที่ปรึกษาติดต่อนักศึกษากลุ่มเสี่ยงปานกลางและสูงอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง พร้อมจัดช่องทางในการขอรับคำปรึกษาที่หลากหลายทั้งในรูปแบบพบโดยตรง ออนไลน์ และผ่านระบบข้อความ

องค์ประกอบที่ 3 ระบบสนับสนุนการเรียนรู้รายบุคคล (Individualized Learning Support) จัดให้มีการติวเสริมวิชาที่นักศึกษากลุ่มเสี่ยงมีผลการเรียนต่ำ จัดระบบพี่เลี้ยงนักศึกษา (Peer Mentoring) และเชื่อมประสานกับหน่วยงานทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนด้านการเงินอย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบที่ 4 ระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (Continuous Monitoring System) จัดทำรายงานสถานะนักศึกษากลุ่มเสี่ยงทุกต้นเดือน มีการประชุมทีมดูแลนักศึกษากาการศึกษาละ 2 ครั้ง และประเมินประสิทธิผลของระบบทุกปีการศึกษา

ระบบดังกล่าวผ่านการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งประเมินในระดับมากที่สุดทุกด้าน และมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มการอบรมทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่อาจารย์ที่ปรึกษา รวมถึงกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนและสามารถวัดได้จริงในการดำเนินงาน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลในส่วนนี้ดำเนินการตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสามประการ โดยสรุปผลที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พร้อมเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดทฤษฎีและหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นนัยสำคัญของผลการวิจัยในบริบทที่กว้างขึ้น

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่าแบบจำลองมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F_{4,163} = 35.42, p < .001$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการออกกลางคันได้ร้อยละ 45.5 (Adjusted $R^2 = .455$) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีสามปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจซึ่งมีอิทธิพลสูงสุด ($\beta = .382, p < .001$) รองลงมาคือปัจจัยด้านผู้เรียน ($\beta = .298, p < .001$) และปัจจัยด้านสถาบัน ($\beta = .189, p = .008$) ตามลำดับ ขณะที่ปัจจัยด้านครอบครัวและสังคมไม่พบอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .091, p = .218$)

ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Bean และ Metzner (1985) ที่เสนอว่าในกลุ่มนักศึกษาที่มีภาระทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ข้อจำกัดด้านการเงินมีน้ำหนักมากกว่าปัจจัยทางวิชาการในการตัดสินใจออกจากระบบการศึกษา นักศึกษาในบริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ในระดับต่ำถึงปานกลางจึงเผชิญกับแรงกดดันสองทาง คือทั้งภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาและความจำเป็นต้องทำงานเพื่อดูแลครอบครัว ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อเวลาและพลังงานที่มี

สำหรับการเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมศรี แก้วคำ (2560) และงานของ Cabrera et al. (1993) ที่ยืนยันว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการคงอยู่ของนักศึกษา

ที่น่าสนใจคือปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านผู้เรียนไม่ได้ทำงานโดยอิสระจากกัน หากแต่เชื่อมโยงในลักษณะเสริมกัน กล่าวคือเมื่อนักศึกษาต้องทำงานนอกเวลาเพื่อแบกรับค่าใช้จ่าย ย่อมส่งผลให้เวลาศึกษาลดลง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถดถอย และแรงจูงใจลดตามมาจนนำไปสู่การออกกลางคันในที่สุด ความสัมพันธ์เชิงลูกโซ่นี้สอดคล้องกับ Self-Determination Theory ของ Deci และ Ryan (1985) ที่ชี้ว่าเมื่อนักศึกษาไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานด้าน Competence และ Relatedness ได้ แรงจูงใจภายในจะลดลงและนำไปสู่การถอนตัวจากระบบการเรียนรู้

สำหรับปัจจัยด้านสถาบัน แม้จะมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยต่ำกว่าสองปัจจัยแรก แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพช่วยอธิบายเพิ่มเติมได้ว่าระบบการดูแลนักศึกษาที่มีลักษณะเชิงรับและขาดความต่อเนื่องทำให้สถาบันไม่สามารถตอบสนองต่อสัญญาณเสี่ยงได้ทันท่วงที สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Kuh et al. (2008) และชัยรัตน์ มณีวรรณ (2563) ที่พบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาในเชิงโครงสร้าง แต่ยังขาดกลไกการติดตามเชิงรุกและฐานข้อมูลเชิงวิเคราะห์ที่นำมาใช้ป้องกันการออกกลางคันได้จริง

ส่วนปัจจัยด้านครอบครัวและสังคมที่ไม่พบอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญนั้น อาจอธิบายได้จากลักษณะเฉพาะของบริบทการวิจัยที่นักศึกษาส่วนใหญ่มาจากพื้นที่ใกล้เคียงและมีเครือข่ายครอบครัวที่ใกล้ชิด ทำให้แรงกดดันจากครอบครัวในทิศทางลบมีน้อยกว่ากลุ่มที่โยกย้ายจากต่างจังหวัด นอกจากนี้อิทธิพลของปัจจัยด้านสังคมอาจถูกบดบังโดยน้ำหนักที่สูงของปัจจัยด้านเศรษฐกิจในแบบจำลองสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตของ Yorke (1999) ที่พบในทิศทางเดียวกัน

2. แนวทางการดูแลนักศึกษาเพื่อลดการออกกลางคัน

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพพบว่าช่องว่างสำคัญของระบบการดูแลนักศึกษาในปัจจุบันอยู่ที่การดำเนินงานในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก การให้ความช่วยเหลือมักเกิดขึ้นหลังจากที่นักศึกษาแสดงสัญญาณปัญหาที่ชัดเจนแล้ว เช่น ขาดเรียนสะสมหรือผลการเรียนตกต่ำ ทำให้การแทรกแซงล่าช้าและไม่ทันสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของวาสนา พันธุ์ฤกษ์ (2562) ที่ระบุว่าระบบการดูแลนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการเฝ้าระวังไปสู่การป้องกันเชิงรุกที่ออกแบบล่วงหน้าและสอดคล้องกับช่วงพัฒนาการของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าช่วงชั้นปีที่ 2 และ 3 เป็นช่วงวิกฤตที่มีอัตราการออกกลางคันสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Tinto (1993) ที่เสนอว่าช่วงดังกล่าวเป็นช่วงที่นักศึกษาต้องเผชิญกับภาระทางวิชาการที่เข้มข้นขึ้นในขณะที่ระบบสนับสนุนแบบเข้มข้นของชั้นปีที่หนึ่งสิ้นสุดลงแล้ว ทำให้เกิดช่องว่างการดูแลที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการออกกลางคัน แนวทางที่ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มเห็นพ้องกันคือ การพัฒนาระบบเฝ้าระวังเชิงรุก การให้คำปรึกษาที่ต่อเนื่องและเข้าถึงได้ง่าย และการสนับสนุนด้าน

การเงินที่มีกลไกชัดเจน สะท้อนข้อเสนอของ Braxton et al. (2014) ที่ยืนยันว่าการสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันผ่านการดูแลแบบใกล้ชิดเป็นหัวใจสำคัญของการลดอัตราการออกกลางคัน

3. การพัฒนาระบบการดูแลนักศึกษาเชิงบูรณาการ

ระบบการดูแลนักศึกษา 4 องค์ประกอบที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ ระบบคัดกรองกลุ่มเสี่ยง ระบบให้คำปรึกษาเชิงรุก ระบบสนับสนุนการเรียนรู้รายบุคคล และระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดสำคัญหลายประการ องค์ประกอบด้านการคัดกรองกลุ่มเสี่ยงสอดคล้องกับแนวคิด Early Warning System ของ Kuh et al. (2008) ที่เน้นการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการระบุนักศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือตั้งแต่ระยะต้น องค์ประกอบด้านการให้คำปรึกษาเชิงรุกสอดคล้องกับแนวคิดของ Astin (1999) ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและการสนับสนุนจากสถาบันอย่างต่อเนื่องเป็นกลไกหลักที่ส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษา และองค์ประกอบด้านระบบพี่เลี้ยงนักศึกษาสอดคล้องกับงานของ Collier (2015) ที่ชี้ว่าความสัมพันธ์แนวราบระหว่างนักศึกษาด้วยกันสามารถเสริมสร้างแรงจูงใจและลดภาวะโดดเดี่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดแข็งสำคัญของระบบที่พัฒนาขึ้นคือการออกแบบบนฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์จากบริบทจริงของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม แทนที่จะนำรูปแบบสำเร็จรูปมาปรับใช้โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของบริบท ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่สุภาวดี เจริญผล (2564) เสนอว่าระบบการดูแลนักศึกษาควรออกแบบบนฐานของข้อมูลเฉพาะสถาบันและมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ระบบดังกล่าวผ่านการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิในระดับมากถึงมากที่สุด อย่างไรก็ตามผู้วิจัยตระหนักว่าระบบที่พัฒนาขึ้นยังอยู่ในระยะการออกแบบและประเมินความเหมาะสม ยังมิได้ผ่านการนำไปทดลองใช้จริงในระยะเวลาที่ยาวนานเพียงพอที่จะยืนยันประสิทธิผลได้อย่างสมบูรณ์ การศึกษาติดตามผลในอนาคตจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปใช้

เนื่องจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลสูงสุดต่อการออกกลางคัน สถาบันควรจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนด้านการเงินแก่นักศึกษากลุ่มเสี่ยงอย่างเป็นระบบ ทั้งในรูปแบบทุนการศึกษา ประเภทขาดแคลน กองทุนช่วยเหลือฉุกเฉิน และโครงการจ้างงานนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย โดยออกแบบกระบวนการขอรับทุนให้รวดเร็วและเข้าถึงได้ง่าย

ในด้านระบบการดูแลนักศึกษา สถาบันควรพัฒนาฐานข้อมูลนักศึกษาแบบบูรณาการที่เชื่อมต่อข้อมูลผลการเรียน พฤติกรรมการเข้าชั้นเรียน และสภาพเศรษฐกิจ เพื่อใช้คัดกรองกลุ่มเสี่ยงตั้งแต่ต้นภาคการศึกษา พร้อมกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ชัดเจนและ

ตรวจสอบได้ รวมถึงจัดอบรมทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้นเพื่อให้การดูแลนักศึกษากลุ่มเสี่ยงมีความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ควรมีการศึกษาติดตามผล (Implementation Study) หลังจากนําระบบการดูแลนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริงอย่างน้อย 2 ปีการศึกษา เพื่อประเมินประสิทธิผลในเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ควรพัฒนาแบบจำลองเชิงสาเหตุด้วยเทคนิค Structural Equation Modeling เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงลึกระหว่างตัวแปร โดยเพิ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา เช่น ภาวะหมดไฟทางการเรียน และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน เพื่ออธิบายความแปรปรวนในส่วนที่แบบจำลองปัจจุบันยังอธิบายไม่ได้ อีกร้อยละ 54.5

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). สถิติสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 12). โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์เพ็ญ ลิ้มศรีสำราญ. (2560). แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา. สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2559). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 7). อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชัยรัตน์ มณีวรรณ. (2563). การวิเคราะห์ระบบการดูแลนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ. วารสารการศึกษาไทย, 15(2), 45-60.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- พัชรภรณ์ กาญจนภัทร. (2561). การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา พันธุ์พฤกษ์. (2562). รูปแบบระบบการดูแลนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา. วารสารวิจัยการศึกษา, 10(1), 1-15.
- ศิริพร นิลวงศ์. (2565). ปัจจัยทำนายการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 18(3), 87-102.
- สมศรี แก้วคำ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัย. สำนักพิมพ์วิชาการไทย.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2563). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 4). วิทย์พัฒน์.
- สุภาวดี เจริญผล. (2564). การพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อป้องกันการออกกลางคัน. วารสารครุศาสตร์, 22(1), 55-70.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์การออกกลางคันของผู้เรียน. กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *แนวทางการพัฒนาระบบสนับสนุนนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา*. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2567). *ข้อมูลจำนวนนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ ปีการศึกษา 2567*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Astin, A. W. (1999). Student involvement: A developmental theory for higher education. *Journal of College Student Development*, 40(5), 518–529.
- Bean, J. P. (1980). Dropouts and turnover: The synthesis and test of a causal model of student attrition. *Research in Higher Education*, 12(2), 155–187.
<https://doi.org/10.1007/BF00976194>
- Bean, J. P., & Metzner, B. S. (1985). A conceptual model of nontraditional undergraduate student attrition. *Review of Educational Research*, 55(4), 485–540.
<https://doi.org/10.3102/00346543055004485>
- Braxton, J. M., Doyle, W. R., Hartley, H. V., Hirschy, A. S., Jones, W. A., & McLendon, M. K. (2014). *Rethinking college student retention*. Jossey-Bass.
- Cabrera, A. F., Nora, A., & Castaneda, M. B. (1993). College persistence: Structural equations modeling test of an integrated model of student retention. *The Journal of Higher Education*, 64(2), 123–139.
<https://doi.org/10.1080/00221546.1993.11778417>
- Collier, P. J. (2015). *Developing effective student peer mentoring programs: A practitioner's guide to program design, delivery, evaluation and training*. Stylus Publishing.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). SAGE.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Plenum Press. <https://doi.org/10.1007/978-1-4899-2271-7>
- Kuh, G. D., Kinzie, J., Buckley, J. A., Bridges, B. K., & Hayek, J. C. (2008). *Piecing together the student success puzzle: Research, propositions, and recommendations* (ASHE Higher Education Report, Vol. 32, No. 5). Jossey-Bass.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). McGraw-Hill.

- Povinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49–60.
- Tinto, V. (1993). *Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition* (2nd ed.). University of Chicago Press.
- Yorke, M. (1999). *Leaving early: Undergraduate non-completion in higher education*. Falmer Press.

